

Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Değerlendirilmesi ve Önemi¹

Hilal İlknur TUNÇELİ², Rengin ZEMBAT³

Öz

Erken çocukluk, insan yaşamının 0-8 yaş arası kapsamakta ve çocuklar birçok gelişim alanında yaşamları boyunca kat edeceği mesafenin yarısını bu dönemde almaktadır. İnsan yaşamı için önemi, yapılan çalışmalar yoluyla da vurgulanan erken çocukluk döneminde çocukların gelişimleri doğru ve uygun yollarla desteklenmelidir. Bu destek kapsamında çocukların öğrenme ve gelişimine ilişkin düzenli ve sürekli olarak veri toplanması, öğretime ilişkin doğru kararlar verilmesi amacıyla elde edilen verilerin düzenlenip yorumlanması yani değerlendirme yapılması gereklidir. Çocukların değerlendirilmesi sürecinde, gelişimlerdeki ilerlemelerle birlikte çocukların eğitim sürecine dâhil olan paydaş unsurların da değerlendirilmesi ve değerlendirmeler sonucunda gerekli düzenleme ve müdahalelerin yapılması amaçlanmalıdır. Erken çocukluk dönemine ilişkin değerlendirme konusunda devlet kurumları, özel kurumlar ve konu ile ilgili faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları çok yönlü çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmaların öncelikli amacı dezavantajlı çocukların eksikliklerini gidererek akranları ile eşit fırsata sahip olmasının sağlanmasıdır. Çocuklar arasındaki bireysel farklılıklar, ailelerinin özellikleri, kültürel ve yaşantısal geçmişleri tek tip değerlendirmelerle yargıya vararak ihtiyaçları belirlemeye çalışmakta yeterli olmayacaktır. Erken çocukluk döneminde etkili değerlendirmeler yapılabilmesi için; çocukların bilgiyi kağıt kalem kullanarak ya da soyut düşünerek değil, deneyimleri, etkileşimleri ve yaşantıları yoluyla öğrendikleri unutulmamalı ve bu nedenle değerlendirmeler yapılırken büyük çocukların değerlendirilmesi için kullanılan yöntemlerden farklı yöntemler kullanılması gerekmektedir. Bu dönem çocuklarının değerlendirilmesinde kullanılacak yöntemlerin farklılığı ile birlikte çocuğun ilgi süresinin kısalığı ve çocuklarla bire bir çalışmalar yoluyla değerlendirme yapılması gerektiğinden zaman açısından dezavantajlar doğmaktadır. Çocuğu değerlendirme türlerinden her biri, değerlendirmenin nasıl ve ne zaman yapılacağını farklı şekillerde etkiler. Dünyada ve ülkemizde çocukların genel gelişimlerini değerlendirmeye ve taramaya yönelik birçok ölçme aracı bulunmaktadır. Bu ölçme araçlarının uygulama ve puanlama süreçleri ile etki alanları birbirinden farklılık göstermektedir. Sonuç olarak, bu dönem çocukları için en uygun değerlendirme yöntemi ve aracını belirlemek zor olmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Erken Çocukluk Dönemi
Gelişim
Değerlendirme
Okul Öncesi eğitim

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 13.04.2017

Kabul Tarihi: 21.04.2017

E-Yayın Tarihi: 15.09.2017

¹ Bu çalışma ilk yazarın Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı'nda hazırladığı doktora tezinden türetilmiştir.

² Dr, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi ABD, Türkiye, hiltun@gmail.com

³ Prof. Dr. , Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD, Türkiye, rzembat@marmara.edu.tr

The Importance and Assessment of Early Childhood Development

Abstract

Early childhood covers the ages between 0 and 8 of human life, and children cover half of the distance they will make in many developmental areas during their lifetime. The development of children should be supported in the correct and appropriate ways during early childhood, which is emphasized by the studies conducted for the human life. Within the scope of this support, it is necessary to collect regular and continuous data on children's learning and development; and to organize and interpret - in other words evaluate the data obtained in order to make the right decisions about teaching. During the evaluation of children, along with the progress of children's development, it should be aimed to evaluate the partaker elements involved in the children's education process and to make necessary arrangements and interventions as a result of the evaluations. State institutions, private institutions, and non-governmental organizations engaged in the subject conduct multi-faceted studies on the evaluation of early childhood. The primary objective of these studies is to ensure that disadvantaged children have equal opportunities with their peers by overcoming their shortcomings. Individual differences among children, characteristics of their families, cultural and experiential backgrounds will not be enough to try to determine needs through uniform assessments. In order to be able to make effective evaluations in early childhood, it is important to remember that children learn through practices, interactions, and experiences, rather than by using paper or pencil, or by abstract thinking, and therefore while evaluating them, the methods used should be different from those used in evaluating older children. Disadvantages arise in terms of time since the methods to be used in the evaluation of children in this period are different, the attention period of the child is too short and evaluations should be carried out by individual studies with the children. Each of the evaluation types of children influences how and when the evaluation is carried out in different ways. There are many measurement tools in the world and in our country to evaluate and screen the general development of children. The application and scoring processes and scopes of these measurement tools differ from each other. As a result, it is difficult to determine the most appropriate evaluation method and tool for children in this period.

Keywords

Early Childhood
Development
Assessment
Preschool Education

Article Info

Received: 13.04.2017
Accepted: 21.04.2017
Online Published: 15.09.2017

Giriş

Gelişim bilimi üzerine çalışan bilim insanları gelişimin ne olduğu ve nasıl bir yol izlediği konusunda yıllar boyunca farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Son yıllarda da gelişimle ilgili konular ele alınırken disiplinler arası bir yaklaşım sergilenmesinin bir ihtiyaç olduğu benimsenmeye başlanmıştır. Bu durum gelişimin tanımlanmasında da farklılaşmalara yol açmıştır. En genel anlamıyla gelişim kavramı, organizmada biyolojik (fiziksel varlığımızdaki değişimler), sosyal (sosyal ilişkilerimizdeki değişimler), duygusal (duygusal anlayışımız ve deneyimlerimizdeki değişimler) ve bilişsel (düşünme süreçlerimizdeki değişimler) alanlar gibi farklı alanlarda gerçekleşen, kalıtım ve çevreyle etkileşimler sonucunda bireyin dünyaya uyumunu arttıran sistemli ve sürekli değişimler bütünü olarak tanımlanabilir (Keenan, Evans, Crowley, 2016;Overton, 2010; Salkind, 2002; Santrock, 2013; Senemoğlu, 2012).

Gelişimden bahsederken gelişimle ilgili temel kavramlar olan büyüme, olgunlaşma, öğrenme, hazırbulunuşluk ve kritik dönem kavramlarını bilmek gereklidir. Büyüme, vücudun sadece boy, kilo ve hacim olarak artması olup vücudun değişik organlarında değişik hızlarda gerçekleşebilir (Senemoğlu, 2012, s.3.). Olgunlaşma, genlerimiz tarafından belirlenen, kontrol edilen ve öğrenme yaşantılarından bağımsız gerçekleşen bir büyüme sürecidir (Keenan, Evans ve Crowley, 2016; Senemoğlu, 2012). Olgunlaşma kavramı çoğu zaman fiziksel gelişimle ilişkilendirilmesine rağmen tüm gelişim alanlarında gerçekleşen büyüme, gelişme ve değişimde önemli bir rol oynamaktadır (Hills ve Bryne, 2010; Malina, Bouchard ve Bar-or, 2004; Manna, 2014; Wise, 2014). Bununla birlikte öğrenme, bireyin her türlü çevresel faktörün etkisiyle edindiği deneyimler ve bunun sonucunda bireyde meydana gelen kalıcı izli

değişikliklerdir (Senemoğlu, 2012; Wise, 2014). Hazırbulunuşluk ise, belli bir öğrenme faaliyetini gerçekleştirebilmek için bilişsel, sosyal, fiziksel ve duyuşsal olarak hazır olma hali olarak tanımlanabilir (Bacanlı, 2016; Senemoğlu, 2012). İnsanoğlu bazı gelişim dönemlerinde ve yaşlarda belli tür öğrenmelere karşı yüksek duyarlılık gösterme eğilimindedir ve bu dönemler kritik dönem olarak tanımlanmaktadır (Senemoğlu, 2012, s. 5).

Erken çocukluk dönemi gelişimde kritik dönemlerden biridir. Bu dönem çocuğun yaşamının ilerleyen yıllarında öğrenme yaşantıları, refahı ve üretkenliği için temel oluşturmaktadır. Bu dönem boyunca çocuklar hayatlarının diğer dönemlerinden daha hızlı bir şekilde büyür ve gelişirler. Bu dönemde yapılacak erken müdahaleler bireylerin bilişsel kapasiteleri, kişilikleri ve sosyal davranışları üzerinde kalıcı bir etki gösterecektir (Bredenkamp, 2015; UNICEF, 2003). Erken çocukluk döneminde çocuğun gelişiminin hızı ve bu dönemdeki gelişim süreçleri ile öğrenme yaşantılarının ileriki yıllara katkısı göz önünde bulundurulduğunda bu dönemde çocuğun gelişiminin uygun ve güvenilir ölçme araçlarıyla değerlendirilmesi, gelişiminin optimum düzeyde desteklenebilmesi ve olası sorunların erkenden belirlenip gerekli müdahalelerde bulunulabilmesi gibi nedenlerden ötürü çocukların gelişimlerinin değerlendirilmesinin gerekliliği ve önemi ortaya çıkmaktadır

Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Değerlendirilmesi ve Önemi

Değerlendirme; çocukların öğrenme ve gelişimine ilişkin sürekli olarak veri toplama ve bunun ardından öğretime ilişkin doğru kararlar verme amacıyla elde edilen bilgileri düzenleyip yorumlama süreci olarak tanımlanabilir (Bredenkamp, 2015, s. 345). Son yıllarda erken çocukluk döneminin öneminin anlaşılması ve bu doğrultuda bu dönem eğitime verilen önemin artmasıyla beraber çocukların, eğitim ortamları ve programlarının değerlendirilmesine yönelik çalışmalar da artmıştır. Bu kapsamda devlet kurumları, özel kurumlar ve alanda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları tarafından çok yönlü çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışmaların öncelikli amacı dezavantajlı çocukların eksikliklerini giderek akranları ile eşit fırsata sahip olmasını sağlamaktır. Bunun yanı sıra tüm çocukların ve çocukların eğitim sürecine dahil olan paydaş unsurların değerlendirilmesi ve değerlendirmeler sonucunda gerekli düzenleme ve müdahalelerin yapılması da amaçlanmaktadır (Billington, 2006; Lidz, 2003; Snow ve Van Hemel, 2008; Thambirajah, 2011).

Çocukların değerlendirilmesi şu amaçlara yönelik olarak yapılmalıdır (Snow ve Van Hemel, 2008);

1. Ebeveynler ve öğretmenlerin çocukların gelişimsel sürecini ve mevcut durumunu tespit etmesi
2. Eğitimcilerin, planladıkları eğitimsel çalışmaları uyguladıktan sonra hedeflerine ne düzeyde ulaştıklarını değerlendirmesi,
3. Çocuğun durumu ve eğitimcilerin amaçlarının değerlendirilerek eğitim programlarının ihtiyaca yönelik olarak sürekli düzenlenmesi/güncellenmesi,
4. Çocuğun ihtiyaçlarına göre eğitim ortamlarının düzenlenmesi

Çocuklar motor, bilişsel, sosyal-duygusal ve dil olmak üzere dört alanda gelişim göstermektedirler. Gelişimde bireysel farklılıklar söz konusu olduğundan, hiçbir çocuğun bahsedilen gelişim alanlarından hiçbirinde gösterdikleri gelişim hızı birbirinin aynı değildir. Ayrıca her çocuğun ailesi, kültürel ve yaşantısal geçmişi birbirinden farklıdır. Bu nedenle erken çocukluk döneminde “tek tip” değerlendirme bu dönem çocuğunun ihtiyaçlarını belirlemek ve karşılamak için yeterli olmayacaktır (Shepard, Kagan ve Wurtz, 1998, s.4-5). Değerlendirme yapılırken öncelikle değerlendirilecek beceri ya da becerilerin neler olduğu belirlenmeli ve sonrasında değerlendirme için en uygun yöntem ya da yöntemler seçilmelidir.

Bu dönemde çocuklar bilgiyi kağıt kalem kullanarak ya da soyut düşünme yoluyla değil; deneyimleri, etkileşimleri, yaptıkları ve konsantrasyonları yoluyla yapılandırır. Çocuklar öğrenmek için mutlaka nesnelere dokunmalı, manipüle etmeli, görseller oluşturmalı, anlattıklarımızı hikayelerimizi dinleyerek canlandırmalı, model almalı, konuşmalı ve şarkı söylemeli, hareket etmeli ve oyun oynamalıdır. Erken çocukluk döneminde değerlendirme yapmak büyük çocukların değerlendirilmesinden birçok yönüyle farklılaşmaktadır. En büyük fark, erken çocukluk dönemi çocuklarının öğrenme biçimleridir. Erken çocukluk dönemi çocuğunu değerlendirmek, gelişimin hızlı olması, kendine özgü bir yol takip etmesi ve çevreden fazlasıyla etkilenmesi nedeniyle güçtür. Bu

dönemde çocukların birebir çalışmalar yoluyla değerlendirilmeleri daha doğru sonuçlar elde edilmesine yardımcı olacaktır. Ancak birebir değerlendirmeler yapılırken çocukların ilgi sürelerinin kısıtlılığı göz önünde bulundurularak kısa süreli oturumlar düzenlenmeli ya da oturumlar zamana yayılmalıdır. Bu durum da değerlendirmelerin yapılmasında zaman kullanımı bakımından zorluklar yaşanmasına neden olmaktadır (Bredenkamp ve Rosegrant, 1995; NAEYC, 1998; Shepard, Kagan ve Wurtz, 1998). Çocukların değerlendirilmesi süreci sonunda doğru ve verimli veriler elde edebilmek için değerlendirmenin planlanması ve uygulanması aşamasında göz önünde bulundurulması gereken belli ilkeler olmalıdır. Bu ilkeler sayesinde bu dönemde yapılacak değerlendirmelerin doğru ve çocukların yararına olması sağlanabilir.

Gelişimin Değerlendirmesinde Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler

Çocuğu değerlendirirken dikkat edilmesi gereken önemli ilkeler bulunmaktadır. Bunlar (DEC, 2007; NAEYC, 2003; Shepard, Kagan ve Wurtz, 1998; Snow ve Van Hemel, 2008):

1. Değerlendirme belirli bir amaca dönük olmalıdır.
2. Bu amaca uygun değerlendirme yöntemi ve aracı belirlenmelidir.
3. Değerlendirme sonuçları ve eğitimin kalitesini ilişkilendirmeye yardımcı olacak teorik alt yapı belirlenmelidir.
4. Çocuğun geliştirilmesi için gereken düzenlemelerin ve özelleştirmelerin belli bir standarda sahip olmasına dikkat edilmelidir.
5. Programın kalitesinin artırılması için değerlendirme sürekli ve düzenli olmalıdır.
6. En kısa süreli ve en etkili değerlendirme yöntemi planlanmalıdır.
7. Çocukların değerlendirilmesi sürecinde doğru değerlendirme yapabilmek için uygun koşullar hazırlanmalıdır.
8. Değerlendirmelerde çocuğun yararı ilkesi gözetilmelidir.
9. Profesyonel, yasal ve etik açıdan uygun olmalıdır.
10. Çocuğun yaşına uygun, gelişimsel ve bireysel değerlendirmeler yapılmalıdır.
11. Değerlendirme sürecine aile dahil edilmelidir.
12. Çocuğun yaşadığı kültür ve dile uygun olmalıdır.
13. Çocuğa dair bilgiler çok yönlü kaynaklardan elde edilmelidir.

Erken Çocukluk Eğitiminde Değerlendirme Yöntemleri

Erken çocuklukta kullanılacak değerlendirme yöntemlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar sonucunda bu alanda çalışmalar yürüten ve alana yön veren dünya çapında dört önemli kuruluş olan Division for Early Childhood (DEC), National Association for the Education of Young Children (NAEYC), National Education Goals Panel (NEGP) ve Head Start National Reporting System (NRS) tarafından iki ana başlık belirlenmiştir. Birincisi erken çocukluk döneminde çok yönlü yöntemlerin kullanılması yani "Çoklu Yöntem", ikincisi ise "Otantik Yöntem" dir (Jiban, 2013, s.7).

Çoklu Yöntem

Çoklu yöntemde; gözlem, görüşme, portfolyo, standart testler, kontrol listeleri/derecelendirme ölçekleri, gelişimsel geçmişin kaydı ve potansiyeli değerlendirme araçlarından çocukların yaşlarına ve ihtiyaçlarına uygun olanların birlikte kullanılmasının önemi vurgulanmaktadır. Erken çocukluk döneminde yapılacak çoklu değerlendirmelerle çocuğun mevcut durumu, ihtiyacı, geliştirilmesi gereken noktalarının belirlenmesinde daha derin bir değerlendirme imkânı sunduğu belirtilmektedir (DEC, 2007; NAEYC, 2003; Snow ve Van Hemel, 2008).

Otantik Yöntem

NAEYC (2003), erken çocukluk döneminde yapılan değerlendirmelerin çocuğun güncel performansını yansıtan gerçekçi düzenlemeler ve durumlardan veriler elde etmesi gerektiğini belirtmektedir. Otantik değerlendirme gözlemler oyun ya da aktiviteler esnasında yani çocuğun doğal yaşantısı sırasında oluşan durumların değerlendirilmesidir. Çocuk merkezli ve interaktif olan bu yöntem

sayesinde “çocuğun doğal ortamı ile becerilerinin etkileşimi” hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür. Otantik değerlendirme, bir beceri ya da davranışın birçok ortam ve durumda sergilenmesine imkân vererek çocuğun gelişimsel durumu hakkında geçerli tahminler yapılmasını sağlar. Çocuğun performansının değerlendirilmesinde standart testler kullanmanın yanı sıra otantik değerlendirme yönteminin kullanılmasıyla eğitimciler çocuğun sahip oldukları ve ihtiyaçları hakkında daha derinlemesine bilgi sahibi olabilirler (DEC, 2007; Snow ve Van Hemel, 2008).

Çocukları değerlendirirken kullanılacak yöntemin belirlenmesinde yapılacak değerlendirmenin hangi amaca hizmet edeceği de önemlidir. Çocuğun mevcut durumunu, yani gelişim düzeyini, belirlemek ve bu düzeye göre eğer risk grubunda ise uygun desteğin erken müdahale ile sağlanması ya da sahip olduğu potansiyeli, gelişime açık olduğu alanları belirleyerek desteklenmesi için uygun yöntemler kullanılmalıdır.

Bu desteğin sunulabilmesi için gerek ülkemizde gerekse dünya genelinde çocukların tüm gelişim alanlarındaki gelişimlerini değerlendirme ve taramaya yönelik birçok ölçme aracı geliştirilmiştir. Bu kapsamda yurt dışında geliştirilen ve ülkemiz çocuklarına uygun bir şekilde uyarlamaları yapılan gelişim ölçekleri de bulunmaktadır.

Erken Çocukluk Eğitiminde Değerlendirme Türleri

Çocuğu değerlendirme türlerinden her biri, değerlendirmenin nasıl ve ne zaman yapılacağını farklı şekillerde etkiler. En geniş anlamı ile değerlendirme “şekillendirici” ve “düzey belirleyici” olarak ikiye ayrılabilir. Şekillendirici değerlendirme, çocukları doğru biçimde ve miktarda desteklemek amacıyla onların öğrendikleri hakkında bilgi toplama sürecidir. Şekillendirici değerlendirmeden elde edilen bilgiler öğretim ve öğrenme sürecinde atılacak sonraki adımların belirlenmesine yardım eder. Düzey belirleyici değerlendirme, eğitimsel deneyimin sonucunda eğitimin etkisini özetlemek ve değerlendirebilmek için çocuğun öğrendiklerinin değerlendirilmesi sürecidir (Bredenkamp, 2015, s. 343).

Değerlendirmeyi şekillendirici ve düzey belirleyici olarak ele alan kaynakların yanı sıra informal ve formal değerlendirmeler olarak da ikiye ayıran kaynaklar bulunmaktadır. İnformal değerlendirme, öğretmenin gün içerisinde sınıf ile ilgili kararlar almak veya öğretim şeklini uyarlamak için bilgi toplamasını ifade eder. Formal değerlendirme, önceden belirlenmiş bir süreci izleyen ve özel olarak oluşturulmuş araç veya aletleri kullanan bir değerlendirme türüdür. Standart testler de formal değerlendirmenin başlığı altındadır. Standart testler; uygulama ve puanlama kriterleri önceden belirlenmiş ve aynı koşullar altında, aynı işi yapan tüm çocukların aynı şartlar ile değerlendirildiği testlerdir. Standart testlerin geçerlik ve güvenilirliğe sahip olmaları gerekmektedir. Puanlama türü olarak “ölçüt bağımlı testler” ve “norm bağımlı testler” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Blake ve Wise, 2014; McAfee ve Leong, 2012).

Standart testlerin bir türü olarak ölçüt bağımlı testler, bireylerin bilgi ve beceriyi ne düzeyde ve ne kadar iyi öğrendiğini değerlendirmek için tasarlanmıştır. Bireyin başarılı olabilmesi için uzmanlar tarafından önceden belirlenmiş belirli sayıdaki soruyu doğru cevaplama gerekmektedir. Norm bağımlı testler ise ölçüt bağımlı testlerin aksine bir kişinin testten aldığı puanı teste giren diğer kişilerin puanları ile karşılaştırmak için tasarlanmıştır. Bu testlerden elde edilen puanlar, teste girenlerin yarısı ortalamasının üzerinde, yarısı altında kalacak şekilde yüzdeler halinde sunulur (Fairtest, 2007).

Erken çocukluk döneminde yapılacak değerlendirmenin; eğitim ve öğretimin desteklenmesi, özel öğrenme veya gelişimsel gereksinimi olan çocukları belirlenmesi, eğitim programının değerlendirilmesi ve sorumluluğun değerlendirilmesi olmak üzere dört temel amacı bulunmaktadır. Bu dört temel amaçtan biri olan özel öğrenme veya gelişimsel gereksinimi olan çocukları belirleme sürecinde tanılayıcı testler ya da tarama testleri kullanılmaktadır. Tarama testleri aynı zamanda gelişimsel tarama olarak da adlandırılmaktadır. Bu testler hangi çocukların yetersizlik veya öğrenme güçlüğü riski olduğunun belirlenmesinde ilk adımı oluşturan ve genellikle tüm çocuklara uygulanan testler olup, gelişim değerlendirme olarak da bilinmektedir (Bredenkamp, 2015; Shepard, Kagan ve Wurtz, 1998).

Çocuğun gelişimini değerlendirme sürecinde kullanılan değerlendirme yöntem ve araçlarının etik kurallar gözetilerek, yansız bir şekilde değerlendirme yapmak üzere hazırlanması büyük önem arz

etmektedir. Çocuğa ve durumuna uygun olarak belirlenmeyen değerlendirme yöntemleri ile ya da tek tipte uygulanan bir değerlendirme yöntemi ile çocuklar için kesin tanımlar konulmamalıdır. Erken çocukluk döneminin, insan hayatında gelişimsel anlamda kritik bir dönem olması sebebiyle değerlendirmeler yoluyla eksiklerin ve varsa problemlerin erkenden belirlenmesi yoluyla gerekli önlemler alınması ve gelişimsel anlamda bireylerin sağlıklı ve verimli bir çocukluk geçirmesine destek olunmalıdır (Bredekamp, 2015; Fairtest, 2007; Horton ve Bowman, 2002).

Gelişim Değerlendirme Araçları

Erken çocukluk dönemine uygun olarak alan uzmanları tarafından geliştirilen ve uyarlanan ölçme araçlarının uygulama süreci, puanlama sistemi ve etki alanı birbirinden farklılık göstermektedir. Dünyada ve ülkemizde kullanılan gelişim değerlendirme araçları ve özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1 ve Tablo 2’de sunulmuştur (Akşin ve Ahmetoğlu, 2015; Garber, Timko ve Bunkley, 2007; Kapçı, Uslu ve Küçükler, 2007; Aral ve arkadaşları, 2008; Yalaz, Anlar ve Bayoğlu, 2009; Aral ve arkadaşları, 2015; Uzundemir Marangoz, 2001; Savaşır ve Erol, 2004; Temel, Avcı ve Turla, 2004, Oktay ve Bilgin-Aydın, 2002).

Tablo 1. Yurtdışında geliştirilen ve kullanılan gelişim değerlendirme araçları

Ölçme Aracının Adı	Gelişimsel Alan	Ay/Yaş	Gözleme dayalı(G)/Doğrudan Değerlendirme	Norm Bağımlı (N)/Ölçüt Bağımlı(Ö)	Dili	Uygulama İçin Eğitim Gerekli mi? Evet (E) Hayır (H)	Ölçeği değerlendirmek için eğitim gerekli mi? Evet (E) Hayır (H)	Puanlama Seçenekleri Manuel (M) Elektronik (E)	Değerlendirmeye aile dahil ediyor mu? Evet (E) Hayır (H)
Ages and Stages Questionnaire (ASQ-3)	İletişim, Problem Çözme, Kaba ve İnce Motor, Kişisel/Sosyal	1-66 ay	D	N	İngilizce Türkçe* (Küçükler, Kapçı ve Uslu, 2007)	E	H	M-E	E
Battelle Developmental Inventory Screening Test	Uyum, Kişisel/Sosyal, İletişim, Bilişsel,	0-7 yaş	D	N	İngilizce İspanyolca	E	H	M-E	H
Brigance Preschool Screen	Akademik- erken akademik, İfade Edici Dil, Alıcı Dil, Sosyal duygusal beceriler, Kaba motor, İnce Motor, Özbakım becerileri	0-7 yaş	D	N	İngilizce Türkçe* (Aral v.d., 2008)	E	H	M-E	E
Creative Curriculum Developmental Continuum Assessment	Sosyal Duygusal, Fiziksel, Bilişsel, Dil	3-5 yaş	G	N	İngilizce İspanyolca	E	H	M -E	E
Denver II	Kişisel/Sosyal, İnce Motor ve Uyum, Kaba Motor, Dil	0-6 yaş	D	N	İngilizce İspanyolca Türkçe* (Yalaz, Anlar, ve Bayoğlu, 2009)	E	H	M-E	E
DIAL-3 (Developmental Indicators for the Assessment of Learning)	Motor, Kavramlar, Dil, Özbakım Becerileri, Sosyal Gelişim	3-6:11 yaş	D	N	İngilizce İspanyolca Türkçe* (Aral v.d., 2015)	E	H	M-E	E
Early Screening Inventory (ESI-R)	Görsel-Motor/ Uyum, Dil ve Bilişsel, Kaba Motor	3-5:11 yaş	D	N	İngilizce İspanyolca	E	H	M-E	E

Ölçme Aracının Adı	Gelişimsel Alan	Yaş/Ay	Gözleme dayalı(G)/Doğrudan Değerlendirme (D)	Norm Bağımlı (N)/Ölçüt Bağımlı(Ö)	Dili	Uygulama İçin Eğitim Gerekli mi? Evet (E) Hayır (H)	Ölçeği değerlendirmek için eğitim gerekli mi? Evet (E) Hayır (H)	Puanlama Seçenekleri Manuel (M) Elektronik (E)	Değerlendirmeye aile dahil ediyor mu? Evet (E) Hayır (H)
Galileo Preschool Assessment Scale	Yaratıcılık, Doğa ve Fen, Öğrenme Yaklaşımı, Erken Matematik, Dil ve Okuryazarlık, Fiziksel Sağlık Uyg., İnce/Kaba Motor Gelişim, Sosyal- duygusal gelişim	3-5 yaş	G-D	N	İngilizce İspanyolca	E	H	E	E
High Scope Child Observation Record	Girişkenlik, Sosyal İlişkiler, Yaratıcı Oyun, Hareket ve Müzik, Dil ve Okuryazarlık, Matematik ve Fen	2,5-6 yaş	G	Ö	İngilizce	E	H	M -E	E
Learning Accomplishment Profile- 3rd Edition (LAP-3)	Kaba Motor, İnce Motor, Okuma Yazmaya Hazırlık, Bilişsel, Kişisel/Sosyal, Dil Özbakım	36-72 ay	G-D	Ö	İngilizce Türkçe* (Tunçeli tarafından yapılmaktadır)	E	H	M-E	H
Portage Guide to Early Education	Özbakım becerileri, fiziksel gelişim, sosyal gelişim, bilişsel gelişim, dil gelişimi	0-6 yaş	G	N	35'ten fazla dile çevrilmiştir. Türkçe (Uzundemir Marangoz, 1993; Akt. Uzundemir Marangoz, 2001).	E	H	M	E
Work Sampling	Sosyal Duygusal Gelişim, Öğrenme Yaklaşımı, Yaratıcılık, Dil Gelişimi, Matematik, Fiziksel Sağlık ve Gelişim, Okuryazarlık, Fen	3-5 yaş	G	Ö	İngilizce	E	H	M-E	H

Tablo 2. Yurt içinde geliştirilen ve kullanılan gelişim değerlendirme araçları

Ölçme Aracının Adı	Gelişimsel Alan	Yaş	Gözleme dayalı(G)/Doğrudan Değerlendirme (D)	Norm Bağlımlı (N)/Ölçüt Bağlımlı(Ö)	Uygulama İçin Eğitim Gerekli mi? Evet (E) Hayır (H)	Ölçeği değerlendirmek için eğitim gerekli mi? Evet (E) Hayır (H)	Değerlendirmeye aile dahil ediyor mu? Evet (E) Hayır (H)
Ankara Gelişim Tarama Envanteri	Dil ve bilişsel, İnce motor, kaba motor ve sosyal gelişim, özbakım	0-72 ay	G	N	E	H	E
Gazi Erken Çocukluk Değerlendirme Aracı	Psikomotor, bilişsel, dil ve sosyal duygusal gelişim	0-72 ay	G	N	E	H	H
Marmara Gelişim Ölçeği	Bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal, özbakım, dil	36-72 ay	G	-	E	H	H

Tablo 1 ve Tablo 2 incelendiğinde gerek yurt dışında gerekse ülkemizde çocukların gelişimlerini değerlendirmeye yönelik, farklı yaş aralığındaki çocukları hedefleyen, farklı gelişimsel özellikleri değerlendiren, doğrudan ya da gözlem yoluyla değerlendirmelerin yapıldığı, ailelerin de değerlendirme sürecine dahil olduğu ölçme araçlarının geliştirildiği görülmektedir. Yurt dışında geliştirilen gelişim değerlendirme araçları ülkemiz çocukların uygun şekilde uyarlanarak uzun yıllardır kullanılmaktadır. Uyarlamaların yanı sıra ülkemiz alan uzmanları tarafından geliştirilen gelişim değerlendirme araçlarının da olduğu ancak yurt dışına kıyasla sayısının sınırlı olduğu görülmektedir. Tablolarda sunulan gelişim değerlendirme araçları incelendiğinde yurt dışında geliştirilen gelişim değerlendirme araçlarının standardize edilmiş materyallerinin bulunduğu; buna karşın ülkemizde geliştirilen gelişim değerlendirme araçlarından ise sadece Gazi Erken Çocukluk Değerlendirme Aracı'nda standardize edilmiş materyal seti olduğu görülmektedir. Bu materyallerin olması çocukları değerlendirmek için gereken optimum koşulların oluşturulmasında ve ölçme aracının amaçlarına ulaşmasında daha etkili olduğu düşünülmektedir. Böylelikle uygulayıcılar ve uygulama ortamlarından kaynakları hataların en aza indirilmesinin sağlandığı söylenebilir.

İlgili alan yazında da vurgulandığı üzere çocukların tek tip değerlendirme yoluyla değerlendirilmesinin, sonuçların objektifliği ve doğruluğuna sınır koyacağı belirtilmektedir. Tablolar incelendiğinde çocuğu hem gözlem yoluyla hem de doğrudan değerlendirmeler yoluyla inceleyen sadece iki ölçme aracının (Galileo Preschool Assessment Scale ve Learning Accomplishment Profile-3rd Edition) bulunduğu görülmekte ve bu sayının oldukça sınırlı olduğu düşünülmektedir. Uygulayıcının çocukla birebir uygulamalar yaparak çocuğun gelişimini doğrudan değerlendirmesinin yanı sıra hem kendi gözlemleri hem de ebeveyn ve öğretmenlerin gözlemlerinin dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Çoklu yöntem uygulanarak değerlendirilen çocukların mevcut durumları, eksikleri, ihtiyaçları daha doğru ve objektif şekilde değerlendirilecektir. Böylelikle çocukları değerlendirmenin amacına ulaşması sağlanarak erken çocukluk döneminden ileriki eğitim kademeleri ve yaşantılarına daha hazır bir şekilde adım atmalarına yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak; erken çocuklukta değerlendirmenin önemi ve nasıl olması gerektiğine ilişkin alan yazından edinilen bilgiler ışığında; gelişen ve değişen çağda değerlendirme yöntem ve araçlarının ihtiyaçlara yönelik olarak ve çocukların gelişimine katkı sağlayacak biçimde sürekli yenilenmesinin gerekli olduğu görülmektedir. Ayrıca çocukların gelişimlerini bütüncül olarak değerlendiren, gözlemler yoluyla ve doğrudan çocuklarla çalışmanın birlikte olduğu, ailelerin ve öğretmenlerin de değerlendirme sürecinde yer aldığı, standardize edilmiş materyalleri olan ölçme araçlarının geliştirilmesi veya geçerlik güvenirlik çalışmaları yapılmış ölçme araçlarının kültürlere uygun şekilde adaptasyonu yoluyla çocukların değerlendirilmesinin daha uygun olacağı söylenebilir.

Kaynakça

- Akşin, E. & Ahmetoğlu, E. (2015). Tests and Programs in Turkey and the World for Assessment of School Readiness. Eds. Irina Koleva, Recep Efe, Emin Atasoy, Zdravka Blagoeva Kostova. *Education in the 21st Century Theory and Practice*. 733-750. Bulgaria, Sofia: ST. Kliment Ohridski University Press.
- Aral, N., Bıçakçı, M.Y., Tiryaki, A.Y., Sultanoğlu, S.Ç. ve Şahin, S. (2015). Montessori eğitiminin çocukların gelişimine etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 1 (1): 32-52. Erişim Tarihi: 19.08.2016. www.dergipark.ulakbim.gov.tr/huner/article/download/5000149901/
- Aral, N., G. Baran, F. Gürsoy, A. Köksal-Akyol, A. Bütün- Ayhan, S. Erdoğan & M. Yıldız-Bıçakçı, Brigance Erken Gelişim Envanteri II'nin altı yaş Türk çocukları için uyarlama çalışması. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 33(353): 4-12. Erişim Tarihi: 14.07.2016. www.search.ebscohost.com.
- Bacanlı, H. (2016). *Eğitim Psikolojisi*. (Geliştirilmiş 23. Baskı). 48-49. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Billington, T. (2006). *Working With Children: Assessment, Representation and Intervention*. 42-43. Londra: SAGE Publication.

- Blake, B.S. & Wise, L.L. (2014). What Is the Role and Importance of the Revised AERA, APA, NCME Standards for Educational and Psychological Testing?. *Educational Measurement: issues and Practice*. 33 (4): 4-12.
- Bredenkamp, S. (2015). *Erken Çocukluk Eğitiminde Etkili Uygulamalar. (Effective Practices in Early Childhood Education, 2nd Edition)*. (Çev. Hatice Zeynep İnan ve Taşkın İnan). 343-345. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bredenkamp, S., & T. Rosegrant, (ed.). (1995). *Reaching potentials: Transforming early childhood curriculum and assessment, 2*: 21-22. Washington, DC: NAEYC.
- DEC (2007). Promoting positive outcomes for children with disabilities: Recommendations for curriculum, assessment, and program evaluation. Erişim Tarihi:21.07.2016. <https://www.naeyc.org/files/naeyc/file/positions/PrmtgPositiveOutcomes.pdf>.
- Fairtest (2007). Criterion- and Standards- Referenced Tests. Erişim Tarihi: 09.05.2016. <http://www.fairtest.org/sites/default/files/criterion%20fact.pdf>.
- Garber, R.F., Timko, G. & Bunkley, L..S. (2007). *School Readiness Assessment: A Review of the Literature*. Erişim Tarihi: 21.06.2016. http://www.communityresearchpartners.org/wp-content/uploads/Reports/School-Readiness/School_Readiness_Assessment.pdf.
- Hills, A.P. & Byrne, M (2010). An Overview of Physical Growth and Maturation. *Medicine and Sport Science*. 55: 1-13. Erişim Tarihi: 20.04.2016. <https://www.karger.com/Article//321968>.
- Horton, C. & Bowman, B. T. (2002). Child assessment at the preprimary level: Expert opinion and state trends. Chicago, IL: Erikson Institute for Advanced Study in Child Development. Erişim Tarihi: 30.06.2016. https://www.erikson.edu/wpcontent/uploads/OP_horton-bowman1.pdf.
- Jiban, C. (2013). Early Childhood Assessment: Implementing Effective Practice: A Research Based guide inform assessment planning in Early grades. Erişim Tarihi: 21.07.2016. <https://www.nwea.org/resources/early-childhood-assessment-implementing-effective-practice/>.
- Kapçı, E.G., Küçüker, S & Uslu, R. (2010). How Applicable are Ages and Stages Questionnaires for use with Turkish Children? *Topics in Early Childhood Special Education*. 30: 176-188.
- Keenan,T., Evans, S. Evans, & Crowley,K. (2016). *An Introduction to Child Development* (3rd Edition). 5-7. California: SAGE Publication.
- Lidz, C.S. (2003). *Early Childhood Assessment*. 10-11. New Jersey: John Wiley& Sons, Inc.
- Malina,R.M., Bouchard, C. & Bar-or,O. (2004). *Growth, Maturation and Physical Activity*. (2nd Edition). 4-5. Illinois: Human Kinetics.
- Manna, I. (2014). Growth Development and Maturity in Children and Adolescent: Relation to Sports and Physical Activity. *American Journal of Sports Science and Medicine*, 2(5A): 48-50. Erişim Tarihi: 18.03.2016. https://www.researchgate.net/publication/267453319_Growth_Development_and_Maturity_in_Children_and_Adolescent_Relation_to_Sports_and_Physical_Activity.
- McAfee, O. & Leong, D.J. (2011). *Erken çocukluk döneminde gelişim ve öğrenmenin değerlendirilmesi ve desteklenmesi. (Assessing and Guiding Young Children's Development and Learning)*. (Çev. Birsen Ekinci). 177-178. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- NAEYC (1998). Learning to read and write. Developmentally appropriate practice for children. *Young Children*. 53 (4): 30–46. Erişim Tarihi: 18.07.2016. <https://www.naeyc.org/files/naeyc/file/positions/PSREAD98.PDF>.
- NAEYC (2003). *Early childhood curriculum, assessment, and program evaluation*. Erişim Tarihi: 21.07.2016. <https://www.naeyc.org/files/naeyc/file/positions/pscapse.pdf>.
- Oktay,A., Bilgin-Aydın, H. (2002). Marmara Gelişim Ölçeğinin Geliştirilmesi (3-6 Yaş Dönemi Çocuklar İçin). *Erken Çocukluk Gelişimi Ve Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Overton,W. F. (2010). Life-Span Development: Concept and Issues. R.M. Lerner, W.F. Overton, A.M. Freund &M.E. Lamb (Eds). *The Handbook of Life-Span Development: Cognition, Biology and Methods*. 1-30. New Jersey: John Wiley&Sons, Inc.
- Salkind, N.J. (2002). *Child Development*. 119-120. NewYork: The Macmillan Psychology Reference Series.
- Santrock, J.W. (2013). *Life-Span Development*. (13th Edition). 8-10. NewYork: McGraw Hill.
- Savaşır, S. & Erol, N. (2004). *Ankara Gelişimsel Tarama Envanteri El Kitabı*. 3. ed., Ankara: Türk Psikologlar Birliği.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim. Kuramdan Uygulamaya*. (21. Baskı). 3-5. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Shepard, L., Kagan, S.L. & Wurtz, L. (1998). *Principles and recommendations for early childhood assessments*. Goal 1 Early Childhood Assessments Resource Group. Washington, DC: National Education Goals Panel. Erişim Tarihi: 03.03.2016. <http://govinfo.library.unt.edu/negp/reports/prinrec.pdf>.
- Snow, C.E. & Van Hemel, S.B. (2008). *Early Childhood Assessment: Why, What and How*. 15-43. Washington: The National Academies Press.
- Temel F., Ersoy Ö., Avcı N. & Turla A.(2004). *Gazi erken çocukluk değerlendirme aracı*. Ankara:Rekmay Ltd.Şti
- Thambirajah, M.S. (2011). *Developmental Assessment of the School-Aged Child with Developmental Disabilities*. P. 57-60. Londra: Jessica Kingsley Publishers.
- UNICEF (2003). *The State Of The World's Children 2003*. Erişim Tarihi: 26.04.2016. <https://www.unicef.org/sowc03/contents/pdf/SOWC03-eng.pdf>.
- Uzundemir, Marangoz, (2001). *Portage erken eğitim kılavuzu*. Ender Özel Eğitim Danışmanlık. İzmir: Duyal Matbaası.
- Wise, A. F. (2014). *Designing Pedagogical Interventions to Support Student Use of Learning Analytics*. LAK '14 Proceedings of the Fourth International Conference on Learning Analytics And Knowledge. 203-211. Erişim Tarihi: 27.03.2016. <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=2567588>.
- Yalaz, K., Anlar, B. & Bayoğlu, B. (2009). *Denver II gelişimsel tarama testi. "Türk çocukları standardizasyonu"*. Ankara: Gelişimsel Çocuk Nörolojisi.